

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Didáctica da expresión plástica e visual				
Materia	Didáctica da expresión plástica e visual			
Código	O05G110V01502			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Blanco Sierra, Javier			
Profesorado	Blanco Sierra, Javier Martín Gulias, Néstor			
Correo-e	jsierra@uvigo.es			
Web	http://didactica-de-las-artes.blogspot.com.es/			
Descrición xeral	A finalidade primordial da Didáctica da expresión plástica e visual nas Facultades de Ciencias da Educación é proporcionar aos alumnos unha formación artística e didáctica de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais do ensino no ámbito das artes plásticas aplicado ao ensino de infantil. Os ensinos artísticos no ámbito educativo asumen un dobre sentido, xa que, por unha banda, a transmisión dos seus saberes garanten a conservación de prácticas artísticas fundamentais na didáctica, tanto na composición e o crecemento da aprendizaxe no alumnado como nas tarefas de apoio a outros saberes, e por outro, auspician a incentivación na reflexión, na práctica estética e no desenvolvemento da creatividade.			

Competencias de titulación	
Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes

A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B4	Coñecemento de lingua estranxeira
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües.		B7 B13 B17
Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidad e que atendan a a igualdade de xénero, a equidad e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá.	A5 A9	B9 B15 B21
Coñecemento dos materiais e dos seus procesos derivados de creación e/ou produción. Coñecemento dos instrumentos e métodos de experimentación en arte. Capacidade para xerar e gestionar a produción artística Capacidade de aplicar profesionalmente tecnoloxías específicas Capacidade de documentar a produción artística Capacidade de determinar o sistema de presentación adecuado para as calidades artísticas específicas dunha obra de arte Habilidades para a creación artística e capacidade de construír obras de arte	A1 A2 A5 A9	B1 B2 B8 B15 B17
Coñecemento dos procesos da creación e da produción artística. Coñecemento dos modos de investigación nas artes. Capacidade para aplicar os coñecementos técnicos e dos procedementos para o desenvolvemento da práctica artística. Capacidade para a organización dun sistema creativo innovador. Capacidade para a presentación e exposición de proxectos artísticos. Capacidade para a elaboración de textos relacionados co traballo realizado sobre unha cuestión artística. Capacidade para buscar, analizar e incorporar recursos desde outros ámbitos e aplicalo logo aos ámbitos artísticos e da creatividade. Capacidade para elaborar un anteproyecto que se poida concretar logo nun proxecto no aula. Capacidade para contextualizar o traballo realizado, dando a razón do fundamento dos principios do mesmo. Capacidade para documentar o traballo realizado, saber investigar nas fontes e saber aplicalo ao traballo de propia creación. Capacidade para a análise e a avaliación de proxectos, así como saber extrapolarlo a ámbitos das artes.	A1 A2 A3 A7 A11	B1 B2 B7 B8 B9 B16 B17

Capacidade para a autoevaluación e de valoración de todos os procedementos artísticos, dos seus principios e dos seus obxectivos. Habilidade para captar estímulos susceptibles de ser incorporados á creación. Habilidade para gestionar a información necesaria na elaboración de proxectos artísticos. Habilidade para suscitar procesos de investigación e creación en arte. Coñecemento da teoría e do discurso actual da arte, así como o pensamento actual dos artistas a través das súas obras e textos. Coñecemento do vocabulario, códigos, e dos conceptos inherentes ao ámbito artístico. Coñecemento do vocabulario e dos conceptos propios a cada técnica artística particular. Coñecemento de métodos de produción e técnicas artísticas.	A1 A3 A5 A9	B1 B3 B6 B13 B17
Deseñar, planificar e evaluar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	A1 A3 A4 A6 A9 A10 A12	B1 B2 B4 B6 B9 B11 B13 B14 B16 B18 B19 B21
Desenvolver e evaluar contidos do currículo mediante recursos didácticos apropiados e promover as competencias artísticas correspondentes nos estudantes.	A6	B1 B5 B9

Contidos

Tema	
A linguaxe plástica infantil: desenvolvemento perceptivo e características. Procesos de debuxo e elaboración grafomotriz.	A linguaxe plástica infantil e as súas fases. Desenvolvemento perceptivo e características evolutivas do pícaro respecto ao área da plástica. Desenvolvemento curricular das artes plásticas en educación Infantil. Procesos de debuxo e elaboración grafomotriz. Estudo xenético e psico-evolutivo do desenvolvemento do neno e da súa capacidade expresiva, plástica e creativa.
A análise das formas e o estudo dos elementos plásticos	Elementos plásticos materiais, formais e estructurales. Estudo das técnicas para a composición, a luz, a cor, a perspectiva e a proporción. Análise de distintas técnicas da expresión plástica, da interpretación, da concepción e ilusión do espazo. Estudo dos distintos procedementos e os seus respectivos soportes, pigmentos, aglutinantes, diluyentes e de técnicas variadas. Procedementos expresivos con distintos elementos cromáticos, pictóricos, lumínicos e dibujísticos.elementos cromáticos, pictóricos, lumínicos y dibujísticos.
Procedementos expresivos. Investigación e creación na obra de arte. Procedementos cromáticos. Recursos audiovisuales e digitales. O estudo do volume.	Técnicas de ejecución de texturas, de estampación, de gravados, de mosaicos, collage, etc. Análises dos procedementos escultóricos, volumétricos e tridimensionales. Procedementos cromáticos con útiles de soporte ríxido: lápices, ceras, pastel. Recursos audiovisuales, digitales e tecnoloxías da comunicación e información aplicadas á expresión plástica e visual.
Introducción a los procesos de elaboración plástica y su relación con el creatividad plástica infantil. Procedimientos pictóricos. Procedimientos tridimensionales.	Introdución ás dimensións espaciais e temporais nos procesos de elaboración plástica e a súa relación coa linguaxe plástica infantil. Espazo e representación espacial na expresión plástica e a súa didáctica, concepción no neno. A territorialidad en relación á experiencia artística e a súa didáctica. Fenomenología do espazo, fenomenología do tempo, características do espazo e a súa consideración no neno. O espazo e o tempo percibidos. Morfología do espazo e do tempo na expresión plástica.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Obradoiros	15	30	45
Traballos tutelados	15	29	44
Prácticas externas	1	7	8
Estudos/actividades previos	1	8	9
Sesión maxistral	16	16	32
Traballos e proxectos	5	5	10
Observación sistemática	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Obradoiros	Interpretación práctica didáctica de obras artísticas na historia. Soporte teórico-práctico e coñecemento da técnica no estudo do taller. Elaboración artística didáctica no taller para o desenvolvemento do enxeño, da inventiva, do pensamento orixinal e da imaxinación constructora.
Traballos tutelados	Incorporación didáctica tutelada das tecnoloxías da información e da comunicación e os novos métodos informáticos aplicables no aula a este nivel. Estudos creativos do debuxo e cor desde a didáctica trala explicación en clase de pautas de realización. Traballos dirixidos baixo tutélaa do profesor e orientados en óptimo desenvolvemento da técnica. Tutela da realización nas estruturas tridimensionales e nos traballos de volume creativo.
Prácticas externas	Modelos de investigación e de creatividade intencionada nas prácticas externas. A investigación didáctica no referente á imaxinación na obra artística e a súa relación coa realidade do exterior. Estímulo ao aire libre na xeración de novas ideas e conceptos artísticos, de novas asociacións entre ideas observadas e de conceptos coñecidos, como productores de solucións orixinais.
Estudos/actividades previos	Estudo achega da realización de bocetos e estudos previos como mellora da obra práctica persoal e de progreso da didáctica: descubrimento de pautas estéticas na obra de arte e da súa transmisión ao alumnado.
Sesión maxistral	Estudo sobre os distintos elementos da elaboración do debuxo e a súa relación coas artes plásticas no ámbito educativo infantil. Traballo didáctico e leccións magistrales achega da produción de ideas, conceptos, descubrimentos novos, orixinais e útiles, estéticos. Estudo teórico e fundamentado da inventiva e didáctica nas nas artes.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Estudos/actividades previos	Baixo as directrices do profesor o alumno ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver os seus traballos artísticos e a súa consideración como modelos a ter en conta no seu futuro labor didáctica. A creatividade do alumno e o dominio dos recursos da plástica serán modelos e regras sinxelas para orientar as decisións prácticas que conlleven á resolución dos traballos, elementos que terá en consideración á hora de dirixir aos seus alumnos na súa futura docencia. a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.

Prácticas externas	Baixo as directrices do profesor o alumno ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver os seus traballos artísticos e a súa consideración como modelos a ter en conta no seu futuro labor didáctica. A creatividade do alumno e o dominio dos recursos da plástica serán modelos e regras sinxelas para orientar as decisións prácticas que conlleven á resolución dos traballos, elementos que terá en consideración á hora de dirixir aos seus alumnos na súa futura docencia. a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
Obradoiros	Baixo as directrices do profesor o alumno ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver os seus traballos artísticos e a súa consideración como modelos a ter en conta no seu futuro labor didáctica. A creatividade do alumno e o dominio dos recursos da plástica serán modelos e regras sinxelas para orientar as decisións prácticas que conlleven á resolución dos traballos, elementos que terá en consideración á hora de dirixir aos seus alumnos na súa futura docencia. a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
Traballos tutelados	Baixo as directrices do profesor o alumno ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver os seus traballos artísticos e a súa consideración como modelos a ter en conta no seu futuro labor didáctica. A creatividade do alumno e o dominio dos recursos da plástica serán modelos e regras sinxelas para orientar as decisións prácticas que conlleven á resolución dos traballos, elementos que terá en consideración á hora de dirixir aos seus alumnos na súa futura docencia. a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.
Sesión maxistral	Baixo as directrices do profesor o alumno ha de buscar a formalización no descubrimento, atopar os patróns que conduzan a resolver os seus traballos artísticos e a súa consideración como modelos a ter en conta no seu futuro labor didáctica. A creatividade do alumno e o dominio dos recursos da plástica serán modelos e regras sinxelas para orientar as decisións prácticas que conlleven á resolución dos traballos, elementos que terá en consideración á hora de dirixir aos seus alumnos na súa futura docencia. a cada alumno, vaille a guiar e estimular no procedemento que desenvolva tanto no traballo de clase como nos traballos encargados para a entrega posterior. Imos estudar no taller de creatividade as distintas capacidades ou procedementos mentais entrelazados que xorden principalmente da imaxinación, para iso vaise a incentivar ao alumnado propoñéndolle novas ideas e a forma de representar as mediante distintos recursos técnicos en cada momento.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Obradoiros	Os talleres son a contorna fundamental para traballar e investigar nas diferentes técnicas plásticas. No taller do área da plástica buscaremos producir ideas, desenvolver conceptos, descubrir opcións novas, orixinais, útiles e que satisfagan aos alumnos e á colectividad. Un dos principios básicos que se vai a tratar de seguir é a estimulación da capacidade creativa, potenciando o seu desenvolvemento e mellora. Para promover o seu desenvolvemento utilizaremos distintas técnicas experimentais e outras máis coñecidas como os mapas mentais. Os procedementos prácticos levaranse a efecto mediante a representación gráfica de ideas, temas, proxectos, etc. Trataremos de combinar palabras crave nos debuxos e establecer conexións entre aquelas, seguiremos como se vén facendo nos estudos de creatividade un procedemento analógico.	20
Traballos tutelados	É fundamental tutéla a e día do profesor na orientación dos traballos, tanto para obter os fins desta guía didáctica como para o desenvolvemento da aprendizaxe nas distintas técnicas que se concretará posteriormente nunha aplicación didáctica no aula. Como principais obxectivos no desenvolvemento do área da plástica buscarase o acto de innovar baixo a supervisión docente, de producir obras de arte creativas desde o enxeño, a capacidade de atopar formas e solucións orixinais e a vontade de facer modificacións e ou asociacións entre ideas para transformar os obxectos, dando lugar a outros novos pero sempre seguindo directrices orientativas para un mellor facer.	20

Prácticas externas	É importante a fase de observación para o desenvolvemento da obra de arte e a súa aplicación didáctica no aula, para iso é fundamental que o alumno tome contacto continuo co exterior, podendo desenvolver traballos prácticos e bocetos a partir de elementos naturais. O alumno debe buscar, achar, inventar no exterior. En espazos abertos o alumno vaise a identificar coa liberdade e a arte do descubrimento e o profesor guiaralle na súa investigación dun xeito formal. Na obra de arte realizada nas prácticas externas concretarase a estratexia e as conclusións que guían ao descubrimento.	10
Estudos/actividades previos	O alumno vai estudar todos os elementos que poden xerar obras artísticas baixo un bo dominio da técnica e dos diferentes recursos da creatividade. Así mesmo investigará nos procedementos didácticos para poder transmitir nun futuro próximo todo o apreso para a educación infantil. Para desenvolver as actividades previas, o alumno deberá tamén estudar os elementos preliminares que configuran a obra artística, desde os recursos para acometer novas obras ata os procedementos para facer un bo acabado dos traballos, todo iso extrapolado sempre á contorna didáctico no que se vai a desenvolver.	10
Sesión maxistral	O apoio teórico é necesario para comprender as cuestións básicas sobre o desenvolvemento do área da plástica no aula, de aí a necesidade de facer un seguimiento presencial no aula de todas as directrices que propician que o alumnado poida desenvolver mellor os contidos da asignatura. Seguiremos o procedemento de elaboración teórica docente de medios auxiliares, estratexias, principios e regras e o xeito de atopar vías de solución ou pautas para xerar o desenvolvemento dunha óptima expresión plástica. En canto ás regras que imos seguir serán separar os elementos cos que se vai a traballar, xerar figuras, formas esquemáticas, táboas, mapas, etc., e a continuación facer unha fusión entre os distintos elementos para estudar a interrelación entre eles.	40

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para os alumnos que non asisten a clase para superar a materia requíreselles a entrega dos traballos non presentados

durante o curso. Só han de presentar ao final os traballos pendentes ou non entregados durante o curso.

As competencias non adquiridas ao longo do curso, serán de novo evaluadas no mes de xullo.

Datas de exánenes; 15 de outubro ás 12 horas aula de plástica. O 25 de xuño 12horas en aula plástica.

Bibliografía. Fontes de información

Básica:

- BERSON, Marthe. Do Garabato ao Debuxo (Evolución dos Nenos Pequenos). Bos Aires, Ed. Kapelusz, 1962.

- BONOME. Concepto e Técnica de Debuxo e da Composición. Buenos Aires, Ed. Fabril.

- BOUTONIER, Juliette. O Debuxo no Neno Normal e Anormal. Buenos Aires, Ed. Paidós, 1968.

- LAMBERT, Susan. O Debuxo. Técnica e Utilidade. Unha Introdución a la Percepción do Debuxo. Ed. Hermann Blume. Madrid,

1985.

Complementaria:
- BRONTCÉ, M. O Debuxo e a Pintura de Memoria. Barcelona, As Ediciones da Arte, 1944.

- DEI LEO, Joseph, H. O Debuxo e o Diagnóstico Psicolóxico do Neno Normal e Anormal de 1 a 6 Anos. Bos Aires, Ed.

Paidós, 1974.

- DUBORGEL, Bruno. O Debuxo do Neno. Estruturas e Símbolos. Barcelona-Bos Aires, Ed. Paidós Ibérica S.A., 1981.

- EDWARDS, Betty. Aprender a Debuxar co Lado Dereito do Cerebro.

Madrid, Ed. Blume, 1984.

- FREINET, Célestin. Os Métodos Naturais. A Aprendizaxe do Debuxo.Â Barcelona, Ed. Martínez-Roca, S.A., 1984.

- FREINET, Élise. Debuxos e Pinturas de Nenos. Barcelona, Ed. Laia S.A., 1982. 6ª edición. Col. Biblioteca da Escola Moderna.

- GILBER, Michel. O Ensino do Debuxo na Escola Primaria e Secundaria. Bos Aires, Ed. Paidós, 1974.

- GÓMEZ MOLINA, Juan José (Coordinador). Estratexias do Debuxo en elÂ Arte Contemporánea. Madrid, Cátedra, 2006.Â

- LUQUET, G. H. O Debuxo Infantil. Barcelona, Ed. A. Redondo, 1973.

- TRILLO TORIJA, Manuel. Iniciación ao Debuxo na Escola. Madrid, Ed. Afrodisio Aguado S.A., 1964.

- WIDLOCHER, Daniel. Os Debuxos dos Nenos. Barcelona, Ed. Herder, 1980.

Recomendacións
Materias que continúan o temario
Obradoiro de creatividade artística/O05G110V01906